

Hankasalmi –ohjelma

Tämä on Hankasalmen kunnan talouden tasapainotusohjelman ensimmäinen vaihe, joka hyväksytään kunnanvaltuuston kokouksessa samanaikaisesti kunnan talousarvion kanssa talousarvion käsitelyn jälkeen 14.12.2015. Tätä on täydennettävä lisätoimenpiteillä vuoden 2016 alkukevään kuluessa.

Yleistä

Talousarvion ja –suunnitelman valmistelua on ohjannut kunnanhallituksen 31.8.2015 tekemä päätös Hankasalmi-ohjelman luomisesta – kuntaan on marraskuun kuluessa luotava talousarvion kanssa samanaikaisesti talouden tasapainotusohjelma.

Vuoden 2016 talousarvioesityksen ylijäämätavoite on 952 000 euroa. Sillä katetaan osa vuoden 2015 vuoden lopussa kunnan taseessa olevasta kattamattomasta alijäämää (suuruus vuoden 2015 lopussa arviolta 3,5 – 3,7 miljoonaa euroa). Tällöin vuosina 2017 – 2021 tulisi kunakin vuonna tehdä noin 500 000 – 600 000 euron ylijäämäinen tulos keskimäärin vuosittain, jotta taseessa oleva alijäämä tulisi vuoden 2021 loppuun mennessä katetuksi.

Ylijäämätavoitteen toteutuminen tulee edellyttämään marraskuussa 2015 käytävissä olevien verotulo- ja valtionosuusennusteiden sekä väestökehityksestä saatavilla olevien tietojen kautta: 1) henkilöstötyövuosien leikkaamista, 2) toimintaan käytettyjen tilojen vähentämistä, 3) turhasta kiinteistöomaisuudesta luopumista, 4) metsäkiinteistöomaisuuden myymistä vielä vuoden 2016 myytävän tilakokonaisuuden jälkeenkin sekä 5) mahdollisesti myös verotuksen tason tarkistamista ylöspäin jossain vaiheessa vuosia 2017 – 2021.

Huomionarvoista on kuitenkin se, että valmisteilla oleva sote-uudistus yksinään mullistaa kaikki vuoden 2019 yli ulottuvat suunnitelmat, mikäli sote-uudistus aikataulunsa mukaisesti toteutuu vuoden 2019 alusta. Miten se esimerkiksi Hankasalmi-ohjelmaa muuttaa, sitä on mahdoton arvioida, koska mitään ratkaisuja sote-uudistuksen rahoituksen käytännön toteuttamisen suhteen, henkilöstösiirtojen suhteen ja tilojen hallinnan suhteen – ei ole vielä tehty.

Vuoden 2016 ylijäämäinen tulos 952 000 euroa saavutetaan

- 1) *metsäkiinteistöomaisuuden myynnillä (kertaluonteinen tuloutus) 300 000 euroa*
- 2) *testamenttiomaisuuden tuloutuksella vanhuspalvelumuutokseen 400 000 euroa*
- 3) *henkilöstön lomautuksella tai jollain muulla vastaavalla kertaluonteisella henkilöstösäästötoimenpiteellä 300 000 euroa*

Päätäjien ja kuntalaisten ja kunnan henkilökunnan on siis sisäistettävä, että vuoden 2016 talousarvioesitys on ilman kertaluonteisesti käytettävissä olevia keinoja vielä lähtökohtaisesti noin 50 000 euroa alijäämäinen. Toisaalta taloussuunnitelmavuosien arvio valtionosuuksista on talousarviossa varovainen. Verotuloarvio perustuu saatavissa oleviin tietoihin verotuksesta.

Kunnanvaltuuston aiemmat omistajapoliittiset linjaukset on aiemmin vahvistettu seuraaviksi vuoden 2015 talousarvion yhteydessä:

1. a) Kunta luopuu vaiheittain niistä kiinteistöistä, joita se ei oman tai yhteistoimintaluokkaan palveluntuotannon järjestämiseen tarvitse.

b) Kunnan omassa omistuksessa olevien vuokra-asuntojen asukkailla on mahdollisuus lunastaa asuntokohde itselleen asunnon markkina-arvoa vastaavalla hinnalla. Vuokra-asuntokohteet laitetaan aina myyntiin, kun vuokralainen muuttaa asunnosta pois tai se jää ilman vuokralaista muusta syystä

2. Kunta luopuu osin maa- ja metsäomaisuudestaan talouden tasapainotusvaateiden vuoksi.

Kunta tulee seuraavien kolmen vuoden aikana kunakin vuonna myymään keskimäärin vuosittain 5-10 % metsätilanomistuksestaan, siten että noin 70 – 80 % metsäomaisuudesta jää edelleen kunnan omaan hallintaan. Vuosina 2014-2016 siis kunakin vuonna pyritään vähintään noin 75 000 – 100 000 euron vuotuisen myyntivoittoon.

Ensisijaisesti myyntiin laitetaan ne tilat, joilla ei lähimpinä kymmeninä vuosina ole odotettavissa juurikaan suuria hakkuutuottoja. Samoin kuin ne tilat, jotka sijaitsevat Hankasalmen kunnan rajojen ulkopuolella.

3. Kunta pyrkii myymään – muun muassa kunnan taseeseen kertyneen kumulatiivisen alijäämän kattamiseksi - Suur-Savon Sähkön osakkeistaan 10 – 20 % vuosien 2014 – 2016 kuluessa, eli 100 -200 osaketta.

Sähköomaisuuden myynnillä kunta tavoittelee vähintään noin 400 000 – 500 000 myyntivoittoa, joka kohdennettaisiin kunnan taseeseen kertyneen kumulatiivisen alijäämän kattamiseen sekä vastattaisiin investointien omahankintamenoihin.

Edellä mainituista omistajapoliittisista linjauksista voidaan siis edelleen pitää kiinni ja ne on otettu osana Hankasalmi-ohjelmaa huomioon. Myyntitavoitteita on hiukan kasvatettu vielä tässä ohjelmassa.

Hankasalmi-ohjelman tavoitteet

joihin kunnanvaltuusto sitouttaa lautakunnat ja kunnanhallituksen alkuvuoden 2016 kuluessa löytämään tarvittavat lisäkeinot vähintään taloussuunnitelman ylijäämätavoitteiden toteutumiseen vuosina 2016 – 2019. Ja päämäärät vuosille 2020-2022, kuitenkin seuraten sote-uudistuksen ja sen rahoitusmallin toteutusta.

1) henkilöstötyövuosien leikkaaminen

Tavoitteena kunnassa tulee olla **15-20 henkilötyövuoden vähentäminen vuosien 2016 – 2019 kuluessa**. Tavoite on vuosittain ja vastuualueittain esitetty karkealla tasolla seuraavassa taulukossa, jota tarkastellaan vähintään kerran vuodessa talousarvion päättämisen yhteydessä (nyt siinä 17,6 henkilötyövuotta). Tämä esitettävä taulukko on saavutettavissa luontaisen poistuman kautta - todennäköisesti henkilöstöä voidaan vähentää ilman YT-menettelyä ja palvelujen haitallista karsimista hieman enemmänkin.

Henkilöstökulujen leikkaamisessa huomioidaan siis ennen kaikkea palvelutarpeen muutokset sekä henkilöstön luontainen poistuma (kuten eläköityminen). Lukemissa ei ole otettu huomioon lomitustoimea, johon rahoitus tulee Melan kautta niin kauan, kuin kunta palvelua Melalle järjestää. Sote-uudistusta ei ole voitu myöskään tässä ottaa huomioon.

vastuualue (vähenemä vuodesta 2015)	kunnanhallitus	ympäristö	sivistys	perusturva
2016		1	2	2
2017	0,6	2	3	1
2018		1	1	1
2019	2	1		
2020				
2021				

- *kunnanhallituksen luvuissa ei mukana lomitusta, koska siellä henkilöstömääräpoistuma suuri, jos Melan kanssa olevan sopimuksen irtisanominen astuu voimaan, mutta sillä ei saavuteta kustannussäästöjä vaan hallitaan kuluriskiä – lisäksi vuoden 2019 luku perustuu osin soteuudistuksen toteutumiseen vuonna 2019*

KH:ssa. Perusturvaan ja muualle ei kyseistä SOTE-uudistusta ole lähdetty tuomaan lukuihin. Vuosia 2019-2021 päivitetään tähän ohjelmaan, kunhan SOTE-uudistuksen aikataulu vahvistuu.

lisäksi on otettava huomioon, että päivähoidossa tullaan vuonna 2016 toimeen yhtä henkilötyövuotta suunniteltua pienemmällä henkilöstöllä.

Tavoiteasetannan vaikutus henkilöstömenoihin on karkeasti arvioiden sivukuluineen seuraava:

	vaikutus tapahtumavuonna	vaikutus vuositasolla	kumulatiivinen vaikutus
2016	100 000	130 000	100 000
2017	130 000	250 000	260 000
2018	50 000	100 000	430 000
2019	50 000	100 000	530 000
2020			570 000

Kunnanhallituksen vastualueen piirissä muutos toteutetaan alustavasti seuraavasti:

Vaihtoehtoina on 1) puhelinvaihteen muutosten myötä tiivistää yleishallinnossa henkilöstöä, jonne nyt on kohdennettu lomahallinnosta 0,6 hlötyövuotta. 2) Taloushallinnossa suunnitelmakaudella tapahtuu eläköitymistä, jolloin luontaista poistumaa voidaan tarkastella siellä ja kasvattamalla yhteistyötä Jyväskylän talouspalvelukeskuksen voidaan helpottaa luontaisen poistuman käyttöä paitsi talouspalveluissa niin muissa kunnan hallintotehtävissä. Elinkeinopäällikön eläköityminen voidaan hyödyntää 0,4 henkilötyövuoden osalta vuosina 2020 – 2022. Toteutumavuodet voivat muutoksien kohdalla myös vaihdella.

Kunnanhallituksen piirissä on äärimmäisen tärkeää hallita lomahallinnon riski henkilöstökulujen suhteen – siksi lomituspalvelujen sopimus Melan kanssa irtisanotaan vuoden 2015 kuluessa nykyisen muotoisena. Tämä liittyy talouden tasapainottamiseen siten, että ilman tätä toimenpidettä vuodesta 2017 eteenpäin olisi todennäköistä, että kunnalle aiheutuisi kuluja siitä, että se tuottaa valtiolla palveluja.

Ympäristötoimessa muutos toteutetaan alustavasti seuraavasti:

Vuoden 2016 muutos toteutuu, kun varikon yksi henkilötyövuosi jätetään täyttämättä.

Muiden vuosien osalta tavoitteeseen voidaan päästä ympäristötoimessa luontaisten poistumien kautta, joita vastualueen henkilöstön ikärakenne tarjoaa – samoin muu henkilöstön vaihtuvuus.

Ensisijaisesti tulee järjestellä tehtäviä niin, että ympäristötoimen hallinnossa voidaan hyödyntää yhden kokoaikaisen ja kahden osa-aikaisen henkilön poistuma hallinnosta vuosina 2016 – 2017 vähintään yhden henkilötyövuoden tasolla. Tukipalveluista (kiinteistöhuolto/siivous/keittiö) sekä asiantuntijapalveluista tulee etsiä muita säästöjä erilaisten yhteistyömallien sekä mahdollisen luontaisen poistuman kautta. Siksi tavoitetta on jaettu usealle vuodelle, mutta se voi toteutua myös ennakoitua aiemmin.

Sivistystoimessa muutos toteutetaan alustavasti seuraavasti:

Vuoden 2016 muutos on kahden avustajan paikan täyttämättä jättäminen syksyllä 2016

Vuoden 2017 muutoksen kohdalla lähtökohtana on mahdollisuus lakkauttaa Ristimäen koulu syksyllä 2017 niin, että kumpikin opettajan virka voidaan jättää täyttämättä. Luontaisen poistuman kautta taas nykyisille Ristimäen opettajille pyritään osoittamaan uudet tehtävät (aiempien koulujen lakkautusten kohdalla onnistunut).

Lisäksi tarkastellaan edelleen sivistystoimen ja koulujen avustavan henkilöstön määrää, ehkä kirjastoverkkoakin – ja näihin perustuu myös muutos 2018. Päivähoidossa uusi lainsäädäntö ja lasten määrän kehitys antanee mahdollisuuden myös tarkastella henkilöstömäärää vuosina 2017 – 2018 hieman, jollei väestön kehityksessä ja lasten syntyvyudessa tapahdu selkeää muutosta (sielläkin luontaisen poistuman paikkoja hyödyntäen).

Perusturvassa muutos toteutetaan alustavasti seuraavasti:

Vuoden 2016 kohdalla 2 henkilötyövuotta katoaa kotihoidon yhden työsuhteen täyttämättä jättämisellä sekä Päivärannan yhden työsuhteen täyttämättä jättämisellä.

Seuraavien vuosien yhden henkilötyövuoden tavoite vuosittain perustuu sekä työajan optimoinnin että matkojen optimoinnin hyödyntämisen kautta saavutettavaan tehostumiseen vanhuspalveluissa – mutta edellyttäneen myös matkojen optimointia, jos se esimerkiksi koulukyydeissä onnistuu vuonna 2016 hyvin

2) toimintaan käytettävien tilojen vähentäminen

vastuualue	kunnanhallitus	ympäristö	sivistys	perusturva
2016			aseman nuorisotila KK-terveystalo (ent. Taitotuvan tila)	Mäkitupa- asuntola
2017	lomitus (4 huonetta virasto?)	1 toimistohuone ainakin virastolla	Ristimäen koulu? (mikäli koulu päätetään lakkauttaa)	

Tätä listaa pyritään kasvattamaan mahdollisuuksien mukaan. Ja täydennetään jo vuoden 2016 alussa kotihoidon tilatiivistysratkaisulla.

Listalla olevista kiinteistöistä ainakin osa pyritään myymään vuosina 2016 – 2017 (Ristimäki toki silloin vasta, jos päätös koulun lakkauttamisesta tehdään) Virastolla olevat neljä- viisi työhuonetta, hyödynnetään muissa tilaratkaisuissa, mikäli lomituspalvelujen järjestäminen kunnassa lakkaa.

Tällä hetkellä terveystoimesta neuvola on väliaikaisesti Päivärannan alakerrassa ns. asuntohuoneistossa (ent. kotihoidon ja ent. eskarin tila) – myös tuon tilan käyttö on jatkossa ratkaistava. Tiivistämällä omia toimintoja, voidaan erillisiä tilakokonaisuuksia pyrkiä vuokraamaan ulkopuolisille esimerkiksi yritystoimintaan.

3) Kiinteistöomaisuudesta luopuminen

palvelujen käytössä olevat tilat

Kunta luopuu vaiheittain niistä kiinteistöistä, joita se ei oman tai yhteistoiminta-alueen palveluntuotannon järjestämiseen tarvitse.

Hankasalmen kunnan omistamia sen omalla toiminnalle tarpeettomia tiloja voidaan tällä hetkellä listata olevan seuraavat tilat:

Aseman neuvola (nuorisotila),

Hilkantien omakotitalo.

Kirkonkylän terveystalo (ent. Taitotuvan tila),

Kärkkäälän koulu,

Mäkitupa (toimintakeskuksen asuntola),

Venekosken koulu

Lisäksi 1) entinen työterveyden tila (terveysaseman yhteydessä) on tyhjänä, koska sen korjauksen kustannusarvio/tarve on sangen suuri. Päivärannan alakerran vanhusten 2) päiväkeskuksen jatkoa ollaan perusturvan puolella miettimässä. 3) Ristimäen koulun lakkauttaminen sisältyy tämän talouden tasapainotusohjelman toimenpide-ehdotuksiin. Ja sitten, neuvola on väliaikaisesti 4) Päivärannan alakerrassa ns. asuntohuoneistossa (ent. kotihoidon ja ent. eskarin tila) – myös tuon tilan käyttö on jatkossa ratkaistava.

Luodaan tarpeettomalle kiinteistöomaisuudelle seuraava ohjelma ohjaamaan myymistä, mutta ohjelmaa voidaan päivittää kunnanhallituksen ratkaisuilla:

Vuonna 2016:

Aseman nuorisotila (neuvola) – tammi-huhtikuu (lehti-ilmoitus) / vaihtoehtoisesti uusi käyttötarve tiloille kunnalta, mikäli myyminen katsotaan liian hankalaksi

ent. Taitotuvan kiinteistö (kk-neuvola vanha) – tammi-huhtikuu (lehti-ilmoitus)

Hilkantien omakotitalo – maaliskuu-kesäkuu (kiinteistövälittäjä)

Entinen työterveyden tila – selvitetään kiinnostusta myynti-ilmoituksella kevään aikana

Edellä mainituista kiinteistöistä ei ole odotettavissa suurta myyntivoittoa, mutta koko kokonaisuudesta ei pitäisi joutua kirjaamaan tappiotakaan. Kiinteistöjen ylläpitokuluista päästään eroon. Sama koskee pääsääntöisesti pääosaa seuraavissa luvuissa käsiteltäviä kiinteistöjäkin, joiden myynti ei vielä ole ajankohtainen.

Mäkituvan asuntolan kohdalla selvitettävä myydäänkö, muutetaanko omiksi vuokra-asunnoiksi konserniin – selvitys ja esitys siitä valmiina tammi-helmikuun aikana → sen jälkeen päätökset maaliskuussa.

Kärkkäälän ja Venekosken koulut ollaan valmiina myymään, heti kun niihin ilmenee kiinnostusta – priorisointijärjestyksessä ne ovat vuonna 2016 viiden edellä mainitun kiinteistön jälkeen, koska ostajalla pitäisi olla tarve noiden koulujen kohdalla aika isolle kiinteistölle. Ja toisaalta kyseisten koulukiinteistöjen asuntojen vuokratuotot kattavat menot suurelta osin. Jollei kiinnostusta vuoden alkupuolen aikana ilmene, niin aktiivinen myynti elo-lokakuussa.

Muut mainitut kiinteistöt, eli Päivärannan alakerran tilat ja Ristimäen koulu tulevat esille, mikäli tiloissa nyt oleva toiminta päättyy. Todennäköinen aikataulu niiden osalta on vuosi 2017 aikaisintaan.

Muita kunnan toiminnoille tarpeettomia tiloja ei tällä hetkellä ole. Kunnanvirastolla mahdollisesti vapautumassa olevat huonetilat mahdollistavat toimintojen uudelleen järjestämistä ehkä 2017 ja silloin saattaa joku uusi tila taas tulla myyntilistalle.

vuokra-asunnot

Kunnan omassa omistuksessa olevien vuokra-asuntojen asukkailla on mahdollisuus lunastaa asuntokohte itselleen asunnon markkina-arvoa vastaavalla hinnalla. Vuokra-asuntokohteet laitetaan aina myyntiin, kun vuokralainen muuttaa asunnosta pois tai se jää ilman vuokralaista muusta syystä

Kunnalla on suoraan omistuksessaan 21 kappaletta asunto-osakehuoneistoja, jotka ovat yksioita tai kaksioita kymmenessä eri taloyhtiössä. Määrä on omistajapoliittisen linjauksen mukaisesti viime vuosina säännöllisesti vähentynyt, sillä vuoden 2011 lopussa osakehuoneistoja oli 31 kappaletta.

2-3 kappaletta on huoneistoja myyty vuotta kohden. Tavoitteena tulee olla koettaa aktivoida nykyisten vuokralaisten halua lunastaa osakehuoneisto itselleen. Ja edelleen kaikki vapautuvat kohteet laitetaan välittömästi myyntiin. Kokonaisuutena kunnan omistamista vuokrahuoneistoista voidaan odottaa myyntivoittoa, silloin kun ne myydään käyvästä hinnasta ja aiempien tehtyjen kauppojen kaltaisilla ehdoilla. Yksittäisinä kohteet voivat vaihdella.

konsernin kiinteistöt

Koy Hankasalmen Hakan kohdalla olennaista on vuonna 2016 hyvä yhteistyö Perusturvan kanssa vanhus- ja vammaispalvelujen mahdollisuudessa hyödyntää asumispalveluissa vuokraloyhtiön huoneistoja. Tämä prosessi on jo käynnissä.

Koy Vuokrahanka (kunta omistaa 55 %) on ollut myytävänä, mutta nyt vuonna 2016 myyntiä aktivoidaan – mahdollisesti kiinteistövälittäjää hyödynnetään

4) metsäkiinteistöomaisuuden myyminen

Tavoitteena on säilyttää kunnan metsäomaisuutta pääosin kunnan omassa omistuksessa, mikäli kunnan talouden kokonaistila sen vain mahdollistaa, joten ohjelma esitetään toistaiseksi vain vuosille 2016 – 2018. Huomionarvoista on se, että kaksi Konneveden puolella sijainnutta tilaa on jo myyty, jolloin kunnan metsäomaisuuden määrä on supistunut 633 hehtaaria 556 hehtaariin (luvussa eivät ole mukana ”testamenttimetsäomaisuus”, joka myös on jo realisoitu, eikä raviradan alue 12 hehtaaria)

Metsäomaisuus on kunnan taseessa kirjattuna hankinta-arvonsa kautta ja siksi metsänmyynti tuottaa paitsi käyttötalouteen rahoitusta, niin myynnistä voidaan käytännössä lähes kaikkien

kauppojen kohdalla kirjata taseeseen myyntivoittoa ja pienentää sillä taseessa olevaa alijäämää. Myyntituotto käytetään investointien omarahoitukseen.

Vuonna 2015 tavoitteena oli myydä metsätiloja siten, että myynnillä saavutetaan 250 000 euron myyntivoitto. Käytännössä nyt jäädytään 160 000 euron toteumaan. Vuodelle 2016 on tavoitteena 300 000 euron myyntivoitto. Se käytännössä edellyttää kunnan metsäomaisuuden myymistä noin 60 – 100 hehtaarin edestä. Mikäli tavoitteessa onnistutaan niin vuosien 2017 – 2018 kuluessa myynnin on oltava jo maltillisempaa, mikäli metsäomaisuus pääosin halutaan säilyttää kunnan omistuksessa. Tässä vaiheessa Hankasalmi-ohjelmaa tavoitteeksi noiden vuosien osalta asetetaan 100 000 euroa.

5) Muuta huomioitavaa

- a) Omistajapoliittisen ohjelman mukaisesti kunta pyrkii myymään Suur-Savon Sähkön osakkeistaan 10 – 20 % vuosien 2014 – 2016 kuluessa, eli 100 -200 osaketta. Nyt tavoitteen vuosiakataulua täytynee laajentaa vuosiin 2016 – 2021. Vaihtoehtoisesti voidaan myydä muutakin sähköomaisuutta (Savon Energiholding Oy), mutta sen kohdalla omaisuuden käyvän markkina-arvon määrittely on hankalampaa. Suur Savon Sähkön osakkeilla on käyty kauppaa ja muutama vuosi sitten selvitetty osan yhtiön osakekannan myymistä, jolloin siinä vaiheessa on arvioitu osakkeiden käypää arvoa.

Sähköomaisuuden myynnillä kunta tavoittelee vuosien 2016 – 2021 kuluessa vähintään noin 400 000 – 500 000 myyntivoittoa, joka kohdennettaisiin kunnan taseeseen kertyneen kumulatiivisen alijäämän kattamiseen sekä vastattaisiin investointien omahankintamenoihin. Kyseisen myyntivoiton toteutumista ei voida aikatauluttaa, johonkin tiettyyn vuoteen, koska ostajan löytyminen kyseiseen kauppaan on hankalaa. Samoin kunnassa on oltava valmiutta mahdollisesti isompaankin kauppaan tilaisuuden tullen. Sellaisen toteutuminen saattaisi olla jopa todennäköisempää, kuin pienen osakemäärän myyminen.

- b) Kuljetusten optimointi

Kunnan kuljetusten kohdalla otetaan käyttöön optimointijärjestelmä vuoden 2016 kevään aikana ennen koulukyytien kilpailuttamista. Optimoinnin kautta tavoitellaan esimerkiksi koulukuljetusten osalta noin 10 % kustannussäästöä. Mikäli projektissa onnistutaan, niin matkojen optimointia laajennetaan kunnan kaikkiin toimintoihin – esimerkiksi vanhuspalveluihin siellä jo käyttöön otetun työajanoptimoinnin täydennykseksi.

Säästötavoite vuodelle 2016 voidaan arvioida noin 20 000 euroon ja vuodelle 2017 noin 50 000 euroon. Käytännössä saavutettava taloudellinen vaikutus saattaa olla suurempikin.

c) Testamentin loppuosan käyttö

Kunnalle vuonna 2011 tullut testamentti tullaan käyttämään vanhuspalvelujen muutosprosessiin. Vuonna 2015 testamenttivarallisuutta kohdennetaan siksi perusturvaan 400 000 euroa – samoin vuonna 2016 kohdennetaan 400 000 euroa.

Vuodelle 2017 kohdennettavaksi jää vielä noin 100 000 euroa.

d) Sijoitusrahastojen purku

Kunnalla on Osuuspankissa ja Nordeassa kummassakin 2000-luvun alkupuolella luotu sijoitusrahasto. Niiden alkuperäinen arvo oli 100 000 euroa kummallakin, mutta arvonalentumiset on kirjattu kummankin osalta kunnan taseeseen. Nyt niiden sijoitusrahastot ovat sellaisella arvotasolla, että tulee harkita niiden purkamista vuoden 2016 kuluessa. Arvonalentumiskirjausten vuoksi tällä toimenpiteellä saavutettaneen 20 – 30 000 euron vaikutus tuloslaskelmaan.

Hankasalmi-ohjelman kokonaisvaikutus tämän hetkisellä ohjelmalla vuosina 2016 – 2019 on seuraava

Vuosi 2016:

Vuoden 2016 ylijäämäinen tulos 952 000 euroa saavutetaan

1) metsäkiinteistöomaisuuden myynnillä (kertaluonteinen tuloutus) 300 000 euroa

2) testamenttiomaisuuden tuloutuksella vanhuspalvelumuutokseen 400 000 euroa

3) henkilöstön lomautuksella tai jollain muulla vastaavalle kertaluonteisella

henkilöstösäästötoimenpiteellä 300 000 euroa

KAIKKI YHTEENSÄ 1 000 000 EUROA

Vuoden 2016 talousarvioesitys on ilman kertaluonteisesti käytettävissä olevia yllä kuvattuja keinoja vielä lähtökohtaisesti noin 50 000 euroa alijäämäinen toimintakatteen ja siihen käytettävissä olevan rahoituksen osalta. Tähän pääseminen on edellyttänyt myös jo noin 100 000 euron edestä henkilöstösäästöjä sekä 30 – 40 000 euroa kiinteistöosakemyyntivoittoa (vuokra-asunnot).

Tämä ohjelma lisää vuodelle 2016 tavoitteeksi 20 000 euron säästön kuljetuksista optimoinnin kautta, 30 000 euroa myyntivoittoa kunnan kiinteistöistä sekä 20 000 euroa osakerahastojen purusta – eli 70 000 euroa parannusta tavoiteltavaan tulokseen.

Vuosi 2017:

Ylijäämätavoite 400 000 euroa – toteutuu seuraavien seikkojen avulla (edelliseltä vuodelta jatkuvat kustannussäästöt vuoden 2015 tasoon alleviivattu)

<u>henkilöstösäästöt</u>	<u>130 000 euroa (vuodelta 2016)</u>
<u>kuljetusten optimointi</u>	<u>20 000 (vuodelta 2016)</u>
uudet henkilöstösäästöt	130 000 euroa
metsäomaisuuden myynti	100 000 euroa
kiinteistöomaisuus	30 000 euroa
vuokra-asunnot	30 000 euroa
testamentti	100 000 euroa

Jatkovuosille 2018 – 2019 tarvitaan joka tapauksessa sitten uusia toimenpiteitä tasapainotuksen toteutumiseksi – vuoden 2016 aikana on siis jatkettava tämän ohjelman syventämistä. Toimenpiteet eivät vielä ole lähtökohtaisesti riittäviä, jollei sähköomaisuuden myynti toteudu. Silloin ovat.

Vuosi 2018:

ylijäämätavoite 562 000 euroa

<u>Vuodelta 2017 jatkuvia henkilöstösäästöjä</u>	<u>260 000 euroa</u>
<u>kuljetuksen optimointi (2015 tasoon)</u>	<u>50 000 euroa</u>
metsäomaisuuden myynti	100 000 euroa
vuokra-asunnot/muut kiinteistöt	20 000 euroa
uudet henkilöstösäästöt	50 000 euroa

Vuosi 2019

ylijäämätavoite 640 000 euroa

jatkuvia *360 000 euroa*

uusi henkilöstösäästö *50 000 euroa*

Jatkotyö

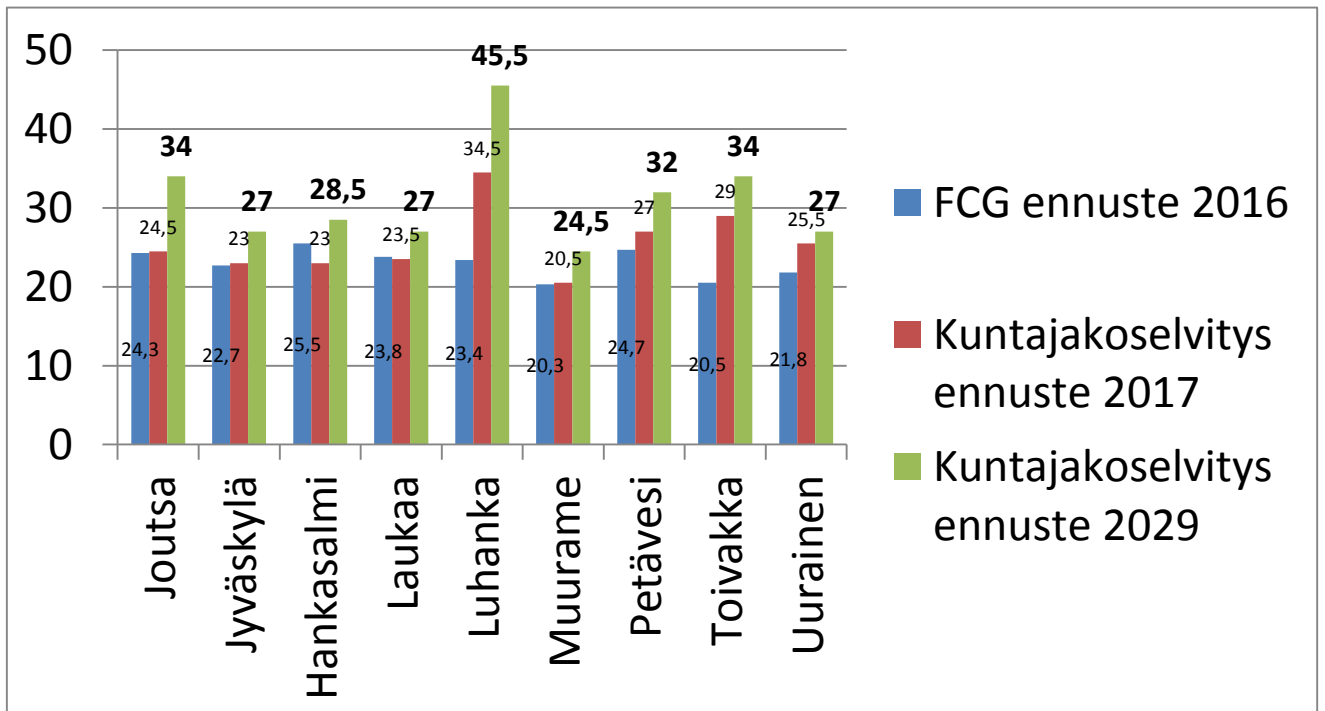
Jos ylijäämätavoitteissa onnistuttu vuoteen 2019 saakka, mihin tarvitaan vielä uusia keinoja, mikäli sähköomaisuuden myynti ei toteudu - niin kattamatta sen jälkeen on arviolta noin 1 miljoona euroa, mikä tulee kattaa sitten kolmena seuraavana vuonna vielä, eli tavoitella noin 300 000 euron ylijäämää silloin kunakin vuonna. Jos sote-uudistus ei toteudu aikataulussaan, niin tuon kaltainen ylijäämätavoite on saavutettavissa ja siihen keinot luotavissa. Jos se taas toteutuu, niin silloin kunnan toimintakate pienenee niin pieneksi, että vuosien 2017 – 2019 tavoitteita tulee kasvattaa. Tilannetta on seurattava vuoden 2016 kuluessa tarkkaan.

Sähköomaisuuden myynti tuo siis toteutuessaan jossain vaiheessa vähintään noin 500 000 euroa kassaan.

Jos talouden tasapainotusohjelmassa ei nyt esitetyillä keinoilla onnistuta, niin viimesijaisena vaihtoehtona on tarkastella verotusta. Sitä ei ole kuitenkaan otettu tässä ohjelmassa keinoksi vuosille 2016 – 2019. Sote-uudistuksen aikataulu ja Hankasalmi-ohjelmasta lipsuminen voisivat johtaa kuitenkin siihen, että verotustakin on pakko jo vuosina 2018 – 2019 tarkastella. Tätä pyritään kuitenkin välttämään.

Viimesijainen keino - verotuksen tason tarkistaminen

Verotuksen tarkistaminen on viimesijaisin keino talouden tasapainotuksen toteuttamiseksi, mutta siihenkin jouduttaneen jossakin vaiheessa vuosien 2018 – 2021 aikana turvautumaan.

Taulukko kuvaa kahden eri tarkastelun kautta kuntien tarvetta nostaa veroprosenttiaan. FCG laati kuntaliitolla vuonna 2014 laskelman, joka osoittaa verotuksen tason tarvetta, jos vain veronkorotuksilla hoidettaisiin kuntien talouden tasapainoon saaminen vuoteen 2016 mennessä. Sen pidemmälle tulevaisuuteen tuo vertailu ei katsonut. Tuossa laskelmassa ovat lähökohtana olleet mm. 2013 tilinpäätökset ja uusimmat vero- sekä valtionosuustiedot. Kun Hankasalmen alijäämä on vuodesta 2013 vain kasvanut, niin FCG:n ennusteen veroprosentin kuntamme kohdalla tulisi ennusteessa olla vieläkin suurempi.

Kuntajakoselvityksen ennusteet on taas tehty tarkemmin kuntien talouteen perehtymällä, mutta toisaalta vuoden 2012 tilinpäätöstietoja tarkastellen. Kyseisen vuoden tilinpäätös oli Hankasalmen osalta valoisampi kuin vuoden 2013 tai 2014. Myös sen ennusteen kohdalla Hankasalmen arvio on liian optimistinen.

Sen nämä mekaaniset laskelmat osoittavat yhdessä tarkastellen, että Muuramea lukuun ottamatta suuria korotuspaineita on kaikilla Jyväskylän seudun kunnilla verotuksensa suhteen ja jo lähivuosina. Ja ne osoittavat, että myös Hankasalmella joudumme varmasti tarkastelemaan verotustakin seuraavina vuosina, mutta se ei mitenkään ainoana keinona tule taloutemme tasapainottamiseen riittämään. Ja ensisijaisena keinona siihen ei kannata eikä aiota turvautua. Siitä myös Hankasalmen-ohjelma osaltaan kertoo.

Kiinteistöverotuksen kohdalla Hankasalmen verotus on, kuten tuloverotuksessa korkealla tasolla, mikä käy ilmi seuraavasta vertailusta vuoden 2015 verotuksen tasojen osalta:

2015	tulovero	yleinen kiint.vero	vakituinen asunto kiintvero	muu kuin vakituinen as. kiintvero
koko Suomi	19,84	0,99	0,46	1,07
Keski-Suomi	20,47	1,09	0,5	1,09
Hankasalmi	22	1,2	0,6	1,2

Kiinteistöverolain 30.10.2015 vahvistettujen muutosten jälkeen kiinteistöveroprosenttien vaihteluvälit ovat sellaiset, että muiden kuin vakituisten asuinrakennusten veroprosentin enimmäismäärää voi olla enintään 1,00 prosenttiyksikköä kunnan määräämää vakituisten asuinrakennusten enimmäismäärää korkeampi nykyisen 0,6 prosenttiyksikön sijasta.

Voimalaitosrakennuksen ja –rakennelman kiinteistöveroprosentin enimmäismäärä on 3,10 prosenttiin, mikä se on jo Hankasalmella nyt – mutta meillä ei sen kautta verotettavia kohteita ole.

Vuoden 2017 kiinteistöverotuksessa yleisen kiinteistöveroprosentin ja vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentin vaihteluvälin ala- ja ylärajoja korotettiin. Yleisen kiinteistöveroprosentin vaihteluväli nousi 0,80—1,55 prosentista 0,86—1,80 prosenttiin ja vakituisten asuinrakennusten vaihteluväli 0,37—0,80 prosentista 0,39—0,90 prosenttiin.

Korotuksia on suunnitteilla myös vuosien 2018 ja 2019 kiinteistöverotuksiin.

Teoriassa voidaan tehdä Kuntaliiton kunnille tuottamaa veroennustekehikkoa hyödyntäen vuodelle 2017 laskelma veronkorotusten kautta saatavasta rahoituksen kasvusta, mikäli niitä olisi välttämätöntä tehdä.

Tuloverotus:

korotus 22 → 22,5 333 000 euroa lisäystä rahoituspohjaan

korotus 22 → 23 665 000 euroa lisäystä rahoituspohjaan

Kiinteistöverotus:

kaikki verolajit maksimiin 704 000 euroa lisäystä rahoituspohjaan

- edellyttäisi siis yleisen kiinteistöveron nostoa 1,2 → 1,8 tasolle, vakituisten asuinrakennuksen kiinteistöveron nostoa 0,6 → 0,9 tasolle sekä muun kuin vakituisten asuinrakennuksen kiinteistöveron nostoa 1,2 → 1,9 tasolle. Lisäksi yleishyödylliset yhteisöt otettaisiin yleisen kiinteistöveron piiriin tässä laskelmassa (tämä korotusmalli ei todennäköistä, mutta laskettu näkyviin maksimituottotaso nykyisellä lainsäädännöllä)
-

hallittu korotus, jos on välttämätöntä

271 000 euroa lisää rahoituspohjaan

- tämä edellyttäisi yleisen kiinteistöveron nostoa 1,2 → 1,4 tasolle, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveron nostoa 0,6 → 0,75 tasolle sekä muun kuin vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveron nostoa 1,2 → 1,4 tasolle
-

Yhteenvedona voidaan todeta, että verotuksen kautta on saatavissa tarvittaessa 600 000 – 950 000 euroa tulopohjaan, mikäli kunnallisveroprosenttia korotetaan tasolle 22,5 / 23,0 % sekä kiinteistöverotukseen tehdään selkeät korotukset, jotka kuitenkin jäävät vielä kauaksi lainsäädännöllä ohjatun kiinteistöverotuksen maksimitasosta.

Veronkorotuksen tulee olla kuitenkin viime sijaisia keinoja tasapainottaa taloutta. Tämä laskelma on kuitenkin syytä talouden tasapainottamisohjelmassa esittää kuvamaan sitä, että taseessa oleva alijäämä on katettavissa osin sitten rahoituspohjaakin kasvattamalla. Ensijaisesti siihen pyritään ohjelmassa kuvatuilla muilla keinoilla ja niiden kasvattamisella.